

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองการศึกษา เทศบาลตำบลนาดี

ที่ นก ๗๑๔๐๔ / -

วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติดำเนินการกิจกรรมจัดทำฐานข้อมูลทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๗

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลนาดี

ตามที่เทศบาลตำบลนาดี เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงหรือศึกษาค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้มีการอนุรักษ์และทำนุบำรุงด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เทศบาลตำบลนาดี จึงขอจัดทำฐานข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า และการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ

กองการศึกษา เทศบาลตำบลนาดี ในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจัดระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และเผยแพร่มรดกด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติด้วย โดยเริ่มดำเนินการจัดเก็บ/สำรวจ/สอบถาม ตั้งแต่วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๖๗ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาอนุมัติ

(นางกัลยา สุวรรณพงศ์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา

ความเห็นปลัดเทศบาลตำบลนาดี

.....

.....

(นายเด็น วีระวัลย์)

ปลัดเทศบาลตำบลนาดี

ความเห็น/คำสั่งนายกเทศมนตรีตำบลนาดี

.....

.....

(นายอาชัย สาจันทร์)

นายกเทศมนตรีตำบลนาดี

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้น ๆ ต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พินัยความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่ามีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคแต่ละสมัย

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มีการกำหนดออกเป็น ๘ ด้าน ดังนี้

๑. **ด้านเกษตรกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี การทำปุ๋ยสูตร การประมง/การป่าไม้ โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนองนา เป็นต้น

๒. **ด้านหัตถกรรม** ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ฝีมือหรือช่างทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายที่ไม่ใช่เครื่องจักรในการสร้างชิ้นงานที่เป็นองค์ประกอบหลักของการผลิต เช่น งานทอ งานเย็บปักถักร้อย งานจักสาน เป็นต้น

๓. **ด้านอุตสาหกรรม** ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้เครื่องจักร ใช้แรงงาน และใช้ทุน เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้ (โต๊ะ เก้าอี้ เตียง หรือต้น)

๔. **ด้านการแพทย์ไทย** ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เพื่อจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนได้ เช่น การใช้สมุนไพรรักษาโรค การนวดไทย/การนวดประคบ สมุนไพร เป็นต้น

๕. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การทำแนวปะการังเทียม เป็นต้น

๖. **ด้านศิลปกรรม** ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ ผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๗. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ความสามารถเพื่อผลิตผลงานเกี่ยวกับภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งวรรณกรรมทุกประเภท เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

๘. **ด้านอื่น ๆ** เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีการ อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทภูมิปัญญา	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
ด้านเกษตรกรรม	นายบุญโฮม บัวระพา	๑๗๙ ม.๒ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู	สวนหน่อไม้ฝรั่ง
ด้านหัตถกรรม	นายสมนึก โง้นแน่น	๑๗๖ ม.๑๑ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู	ทำไม้กวาดดอกหญ้า/ ทางมะพร้าว
ด้านอุตสาหกรรม	นางปนัดดา บำรุงเทียน	๑๘๕ หมู่ ๗ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู	ผลิตภัณฑ์ไยบวบ
ด้านการแพทย์ไทย	นางลำไย เตี้ยทอง	๑๓๐ หมู่ ๑ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู	ลูกประคบสมุนไพร
ด้านอื่น ๆ	นายอนุเทพ เตี้ยทอง	๑๓๐ หมู่ ๑ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู	ผู้ประกอบพิธีศพ (สัปเหร่อ)

ด้านเกษตรกรรม

สวนหน่อไม้ฝรั่ง บ้านโนนงาม หมู่ที่ ๒ ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา เป็นการใช้ความรู้เดิมในการ เพราะปลูกมาใช้ หน่อไม้ฝรั่งปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บผลผลิตได้นาน และสามารถขายได้ทุกวัน สร้างรายได้ ไม่ต่ำกว่าหลักพันต่อวันราคาดี ตลาดทั้งในและต่างประเทศ เป็นพืชที่ค่อนข้างปลูกรง่าย บางครั้งแค่เมล็ดร่วงลง ดินต้นก็สามารถเจริญเติบโตขึ้นได้ แต่จะมีข้อจำกัดในเรื่องของความอ่อนไหวต่อสภาพอากาศ ถ้าเกิดโรคหรือ เพี้ยระบาดไม่จำเป็นต้องไล่แปลงทิ้งแล้วปลูกใหม่เหมือนกับพืชหลายชนิด เพราะเมื่ออากาศเข้าสู่สภาวะปกติ หน่อไม้ฝรั่งจะกลับมาสวย สมบูรณ์เหมือนเดิม หรือเรียกว่า “อ่อนไหว แต่ทนทาน และตายยาก” เป็นหนึ่งใน อาชีพในการส่งเสริมรายได้ของชาวบ้าน สามารถจำหน่ายได้ทั้งเมล็ดพันธุ์ และต้นสด มีโรงงานรองรับ

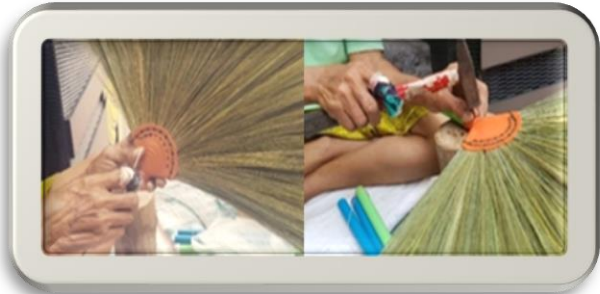
เจ้าของภูมิปัญญา : นายบุญโฮม บัวระพา

ที่อยู่ : ๑๗๙ ม.๒ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา : เพราะปลูกหน่อไม้ฝรั่ง พร้อมทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้การปลูก และเป็นจุดรับซื้อในชุมชน

ด้านหัตถกรรม

ทำไม้กวาดดอกหญ้า/ทางมะพร้าว เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือนมาตั้งแต่อดีต โดยใช้ความรู้เดิมเพื่อใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในพื้นที่มาสร้างงานหัตถกรรม ที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ถือเป็นหนึ่งในทางเลือกของอาชีพเสริมสร้างคุณค่า และส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านงานหัตถกรรมให้คนในชุมชน และคนรุ่นหลังสืบไป

เจ้าของภูมิปัญญา : นายสมนึก โง่นแน่น

ที่อยู่ : ๑๓๖ ม.๑๑ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา : มีทักษะความรู้ ด้านการจักสานและทำไม้กวาดเป็นอย่างดี

ด้านอุตสาหกรรม

ผลิตภัณฑ์ไยบวบ บ้านราชเกษมศรี หมู่ที่ ๗ ตำบลนาดี อำเภอสวรรคคูหา เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นการแปรรูปจากบวบในพื้นที่ ที่มีฤดูกาลปลูกในหน้าฝน แล้วนำฝักแก่ของบวบมาแปรรูป เป็นรองเท้าส่งเสริมสุขภาพ และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ขัดผิว โดยการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ และเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ในชุมชนบ้านราชเกษมศรี จุดเด่นของผลิตภัณฑ์จากไยบวบบ้านราชเกษมศรีจะมีเส้นไยบวบที่นุ่ม และเหนียว มีรูปแบบของผลิตภัณฑ์หลากหลายรูปแบบ เช่น ไยบวบขัดผิว รองเท้าไยบวบรองเท้าไฮเทคจากไยบวบ เมื่อใช้แล้วจะสามารถขจัดเซลล์ที่เสียได้เป็นอย่างดี เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพเป็นอย่างยิ่ง

เจ้าของภูมิปัญญา : นางปนัดดา บำรุงเทียน

ที่อยู่ : ๑๘๕ หมู่ ๗ ต.นาดี อ.สวรรคคูหา จ.หนองบัวลำภู

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา : มีทักษะความรู้ ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไยบวบเป็นอย่างดี

ด้านการแพทย์ไทย

ลูกประคบสมุนไพร บ้านนาดี หมู่ที่ ๑ ลูกประคบเป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมาช้านานตั้งแต่ปู่ย่าตายาย สมัยก่อนเรียกว่า “ยาตั้ง” เนื่องจากเอาไปตั้งบนปากหม้อดินเผา ใช้น้ำมารักษาอาการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บจากสาเหตุต่าง ๆ ให้ผลดีได้อย่างน่าอัศจรรย์ปัจจุบันมีการปรับรูปแบบเพื่อให้ใช้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน จึงมีการนำมาห่อด้วยผ้าด้ายดิบสีขาวทำเป็นก้อนเพื่อให้เก็บไว้ได้นาน ได้มีการนำสมุนไพรไปผึ่งแดดให้แห้งและนำไปเข้าตู้อบที่อุณหภูมิ ๑๐๐ องศาเซลเซียส ป้องกันไม่ให้ขึ้นรา เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

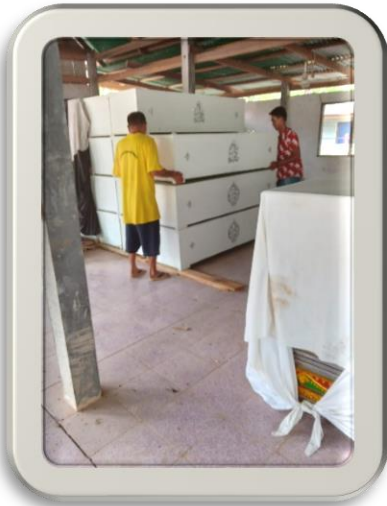
เจ้าของภูมิปัญญา : นางลำไย เตี้ยทอง

ที่อยู่ : ๑๓๐ หมู่ ๑ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา : มีทักษะความรู้ ด้านการแปรรูปผลิตสมุนไพร ทำลูกประคบสมุนไพร

ด้านอื่น ๆ

ผู้ประกอบการพิธีศพ (สัปเหร่อ) เป็นผู้จัดการศพประจำมาบสถานชุมชน ได้รับการยอมรับตามมติของชุมชน ทั้งนี้เป็นการสืบทอดบทบาทหน้าที่จากรุ่นสู่รุ่นในตระกูลสัปเหร่อและการเรียนรู้จากครูอาจารย์ให้มีบทบาทหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับประเพณีการตายของชุมชนที่สามารถสืบสานระเบียบพิธี ขั้นตอน กรรมวิธีการจัดการศพ ข้อห้ามและข้อปฏิบัติคติความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่เป็นอัตลักษณ์ของสัปเหร่อ และความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับประเพณีการตายของชาวล้านนาที่มีการกล่าวขานสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน อันมีความสัมพันธ์ต่อความรู้สึก ทศนคติ และวิถีประชา

เจ้าของภูมิปัญญา : นายอนุเทพ เตี้ยทอง

ที่อยู่ : ๑๓๐ หมู่ ๑ ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา : เป็นผู้มีเชี่ยวชาญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น งานศพและประเพณีต่าง ๆ ของทางวัดและชุมชน